

Charly Salenius-Pasternak
Vanhempi tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Jarno Linnell
Professori (Professor of Practice) Johtaja / VP
Aalto-yliopisto Insta DefSec Oy

FIIA 6/2015

COMMENT

Suomi hybridisodankäynnin kohteena > Yhteiskunnallisia haavoittuvaisuuksia ja sotilaallisella voimalla uhkaamista

Suomella on hyvät edellytykset puolustautua hybridisotaa vastaan. Valmistautuminen vaatii kuitenkin henkisen ja fyysisen kriisinsietokyvyn vahvistamista, yhtenäisen tilannekuvan luomista sekä uusien puolustuskeinojen ja lainsäädännön kehittämistä.

Hybridisodan käsite on rantautunut Suomen julkiseen keskusteluun, vaikka asia itsessään ei olekaan uusi. Siinä yhdistellään sotilaallisia, taloudellisia, poliittisia ja muita ei-fyysisiä toimia poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Hybridisodankäynnin aiempaa suurempi merkitys ei merkitse perinteisen sodankäynnin hylkäämistä osana Suomen puolustus suunnitelmia tai tee sotilaallisesta uhkamallista vanhentunutta, mutta se monimutkaistaa 2000-luvun sodan kuvaa ja siihen varautumista.

Suomella on hyvät edellytykset vastata hybridisodankäynnin haasteisiin, mutta hybridisodankäynnin luonteen vuoksi on tarkasteltava sotilaallisten valmiuksien lisäksi myös yhteiskunnallisia valmiuksia. Erityisesti kriisien ja sotien aiempaa nopeampi käynnistyminen, yhteiskunnan henkisen ja fyysisen kriisinsietokyvyn vahvistaminen sekä ei-fyysisten suorituskykyjen kehittäminen tulee nostaa esille ilman, että yhteiskuntaa turvallistetaan tai luodaan tarpeetonta turvattomuuden ilmapiiriä.

Suomalaisten keskuudessa vallitsevalla yleisellä kuvalla sodasta sellaisenaan kuin se koettiin toisen maailmansodan aikana. Siinä rintamalinjat olivat selvät ja vihollisen toimet koskettivat siviiliväestöä vain

ajottain. Tähän liittyy käsitys, että sota alkaa ensimmäisten fyysisten sotatoimien myötä. Nykyisin näin ei ole, ja tämä muodostaa haasteita niille Suomen valtiolle kuin yksittäisille kansalaisille sekä myös lainsäädännölle.

Hybridisodankäynnin voi nähdä ”älykkäämpänä” tapana käydä sota, sillä sen avulla poliittiset päämäärät pyritään saavuttamaan ilman laajaa asevoimien ja väkivallan käyttöä. Kyse on massiivista väkivaltaa lievempien keinojen monipuolisesta käyttämisestä. Tällöin muun muassa kyberhyökkäykset, taloudelliset painostustoimet, informaatiooperaatiot ja väestön keskuuteen epävarmuutta luovat rajalliset fyysiset iskut saattavat itsessään olla riittäviä poliittisten päämäärien saavuttamiseen.

Hybridisodankäynnin erityispiirre on sodan ja rauhan välisen rajan tietoinen hämärtäminen. Hybridisotaa ei julisteta, vaan se alkaa yleensä huomaamatta. Hybridisota voi johtaa tai olla johtamatta laajamittaiseen aseelliseen sotaan. Voidaan sanoa, että hybridisodankäynti sisältää kaikki sodankäynnin osa-alueet ja yhdistelee tavanomaisen ja epätavanomaisen sodankäynnin keinoja.

Venäjän Ukrainassa toteuttamaan hybridisodankäyntiin liittyy Suomen

näkökulmasta kaksi olennaista asiaa. Ensinnäkin Venäjän valtiojohtoon päätöksenteko- ja toimeenpanokyky on ollut nopeaa ja aloitteellisuus on onnistuttu pitämään omissa käsissä. Keskitetty päätöksenteko on hybridisodankäynnissä etu. Toiseksi tapahtumien aikajänne on ollut suhteellisen lyhyt ja eskaloituminen on tapahtunut nopeasti.

Ukrainan tapahtumat vaativat yhteiskunnallisen varautumisen vahvistamista Suomessa. Hybridisodankäyntiin varautuminen edellyttää vahvaa kokonaisturvallisuusajattelua, jossa korostuu koko yhteiskunnan sekä sen eri osien valmistautuminen kohtaamaan normaalioloista poikkeavia tilanteita ja elämään pitkäänkin eräänlaisessa harmaassa vaiheessa.

Venäläisen hybridisodankäynnin muotoja tullaan pohtimaan vielä pitkään useissa maissa, mutta jo tässä vaiheessa on tärkeää nostaa esille viisi keskeistä asiaa hybridisodankäyntiin varautumisessa.

Tilannekuvan merkitys, heikkojen signaalien tunnistaminen ja päätöksenteko niiden perusteella on keskeistä. Tähän liittyy ennakoinnin tärkeys, fyysisen ja digitaalisen tiedustelun tarve sekä tilannekuvan luominen kansainvälisessä yhteistyössä. Valtiojohtolle on kyettävä tuottamaan mahdol-

---

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

---

(09) 432 7000

Fax

---

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

lisimman reaaliaikainen ja oikea tilannekuva päätöksenteon tueksi, ja sen on uskallettava tehdä merkittäviä päätöksiä vähäisenkin tiedon perusteella.

Fyysinen ja etenkin henkinen kriisinsietokyky on oltava yksi painopisteistä, kun Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa päivitetään. Tähän kuuluu esimerkiksi parempi kyky sietää ja suodattaa informaatiovaikutusta, toimintakyky verkko-
hyökkäysten iskiessä sekä kyky tulla toimeen ilman sähköä. Nämä asiat koskettavat jokaista suomalaista.

Viestinnän ja kyberturvallisuuden kehittämiseen pitää panostaa eri tasolla kuin nykyisin, ja vastuu strategisesta viestinnästä tulee keskittää yhdelle valtioneuvoston osalle. Tämä vaatii tietenkin myös selvät strategiset viestit.

Hybridisodankäynti pakottaa pohtimaan, miten valtio voi vastata ainakin osittain ulkoistettuun sodankäyntiin, jossa vieraan valtion asevoimat eivät välttämättä olekaan sodankäynnin aktiivisimpia toimijoita. Miten vastatoimet toteutetaan, jos kyberhyökkäykset on ulkoistettu valtiollisten rakenteiden ulkopuolella toimiville hakkeriryhmille, tai separatistiryhmä ryhtyy toimimaan vieraan valtion poliittisen painostuksen tukena? Kun toiminta ulkoistetaan, se voidaan kiistää.

Valmiuslainsäädäntöä tulee tarkastella ja johtamista harjoitella, jotta päättäjillä olisi edellytykset vastata hybridisodankäynnin haasteisiin. Tähän liittyy myös sen mahdollisuuden tiedostaminen, että sotilaallista voimaa tai sillä uhkaamista voidaan käyttää nopeasti ja yllättävästi Suomea vastaan.

Hybridisotaan on vaikea varautua, mutta siihen panostetut henkiset ja fyysiset resurssit vahvistavat myös yhteiskunnan yleistä epävarmuuden ja odottamattomien tapahtumien sietokykyä eli resilienssiä, oli haasteen aiheuttaja sitten luonnonkatastrofi, itse aiheutettu suuronnettomuus tai ulkopuolinen valtiollinen toimija. Varautuminen vaatii julkista keskustelua ja asioiden käsittelyä, eikä se ole ”turhaa pelottelua” vaan realistista toimintaa muuttuneessa maailmassa.